

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ทัศนคติคือ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ เช่น บุคคล สิ่งของ การกระทำ สถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม ทัศนคติเป็นพฤติกรรมทางสมองซึ่งเป็น พฤติกรรมภายในและเป็นส่วนที่ทำให้เกิดการแสดงออกด้านการปฏิบัติ ทัศนคติเป็น สภาพแห่งความพร้อมที่จะโต้ตอบ (State of Readiness) และแสดงให้ทราบถึง แนวทางของการตอบสนองของบุคคลต่อสิ่งเร้า จากการทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง ทัศนคตินั้น ได้มีผู้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ต่าง ๆ กันคือ

อนาสตาซี (Anne Anastasi) กล่าวว่า ทัศนคติหมายถึงความโน้มเอียง ที่จะแสดงออกทางชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น เชื้อชาติ ธรรมเนียมประเพณี หรือสถาบันต่าง ๆ ทัศนคติไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง แต่สามารถสรุปคาดพิง (Infer) จากพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกทางภาษาและไม่ใช้ภาษา¹

กิลฟอร์ด (J. P. Guilford) ได้กล่าวไว้ว่า ทัศนคติหมายถึง อารมณ์ ที่ซับซ้อนของบุคคลในการที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น บุคคล สถาบัน หรือเรื่องราวทางสังคม²

¹ Anne Anastasi, Psychological Testing, 3d ed. (New York: Macmillan Publishing Co., 1968), pp. 479 - 480.

² J. P. Guilford, General Psychology (New York : D. Van Nostrand Company, 1939), p. 336.

นันทันแนลลี่ (Jum C. Nunnally) ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะนี้หมายถึง ความ
โน้มเอียงที่จะมีปฏิริยาตอบสนองต่อวัตถุ แนวความคิด สถาบัน หรือบุคคลในทางบวก
หรือทางลบ¹

โบการ์ดัส (E. S. Bogardus) ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะนี้คือ แนวโน้มของ
ปฏิริยา การที่จะเห็นด้วยหรือต่อต้านบางสิ่งบางอย่างของสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้แล้วแต่จะ
เห็นว่าสิ่งนั้นมีค่าทางบวกหรือทางลบ²

เครทซ์และครัทช์ฟิลด์ (D. Kretsch and R.S. Crutchfield) ได้กล่าวว่า
ทักษะนี้เป็นผลรวมของกระบวนการที่ก่อให้เกิดสภาพการจูงใจ อารมณ์ การยอมรับและ
พฤติกรรม ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ของบุคคล³

นิวคอมบ์ (Theodore M. Newcomb) กล่าวว่า ทักษะนี้เป็นความรู้สึก
เอนเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่ได้รับ อาจจะมากหรือน้อยก็ได้ และทักษะนี้
นี้จะแสดงออกทางค่านิยมพฤติกรรมคือ แสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจ เห็นด้วย
หรือชอบ เรียกว่าทักษะทางบวก แต่ถ้าเป็นทักษะในทางลบ จะแสดงออกใน
ห่านองไม่พึงพอใจ ไม่ชอบหรือไม่เห็นด้วย ส่วนทักษะอีกแบบหนึ่งคือ ความรู้สึกเฉยๆ
ไม่ชอบ ไม่เกลียด เป็นทักษะแบบกลาง ๆ⁴

¹ Jum C. Nunnally, Tests and Measurements (New York : McGraw-Hill Book Company, 1959), p.300.

² E.S. Bogardus, Fundamental of Social Psychology, 2d ed. (New York : Century, 1931), p.62.

³ D. Kretsch and R.S. Crutchfield, Theory and Problems in Social Psychology (New York : McGraw-Hill, 1948), p.152.

⁴ T.M. Newcomb, Social Psychology (New York : The Dryden Press Publishers, 1954), p.128.

ฮิลการ์ด (Ernest R. Hilgard) กล่าวว่า ทศนคติหมายถึง พฤติกรรม หรือความรู้สึกครั้งแรกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ต่อแนวความคิดหรือสภาพการณ์ใด ๆ ในทาง เข้าหาหรือออกห่าง และเป็นความพร้อมที่จะตอบสนองในทางที่เอนเอียงในลักษณะเดิม เมื่อได้พบกับสิ่งดังกล่าวอีก¹

อัลพอร์ต (Gordon Allport) กล่าวว่า ทศนคติหมายถึง สภาวะความ พร้อมทางจิต ซึ่งเกิดขึ้นจากประสบการณ์ สภาวะความพร้อมนี้จะเป็นตัวที่จะ กำหนดทิศทางของปฏิกิริยาของบุคคลที่จะมีต่อบุคคล สิ่งของ หรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง²

ออปเพนเฮม (A.N. Oppenhem) กล่าวว่า ทศนคติหมายถึง ความพร้อม ซึ่งมีแนวโน้มที่จะแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบกับสิ่งเร้า ในทิศทางที่แน่นอน³

เทอร์สโตน (L.L. Thurstone) กล่าวว่า ทศนคติเป็นเรื่องของความ ชอบความไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความรู้สึก และความเชื่อมั่นต่อสิ่งใด สิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง⁴

¹Ernest R. Hilgard, Introduction to Psychology, 3d ed. (New York : Harcourt, Brace & World, 1962), p.564.

²William J. McGuire, "The Nature of Attitudes and Attitude Change," in The Handbook of Social Psychology, ed. Gardner Lindzey (Massachusetts : Addison-Wesley Publishing Co., 1969), 3 : 142.

³A.N. Oppenhem, Questionnaire Design and Attitude Measurement (New York : Basic Books, 1966), p.3.

⁴L.L. Thurstone, "Attitude can be Measures," in Reading in Attitude Theory and Measurement, ed. Martin Fishbein (New York: John Wiley and Sons, 1967), p.77.

จากข้อความที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด พอจะสรุปได้ว่า ทักษะหมายถึง สภาพ
ความพร้อมทางจิตใจที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ซึ่งจะแสดงออกมาในลักษณะชอบ
หรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เป็นพฤติกรรมภายในซึ่งไม่
สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง แต่สามารถสรุปพาดพิงจากพฤติกรรมภายนอกที่เขาแสดง
ออกมาได้ คนที่มีทักษะที่ดีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดเขาก็จะมีปฏิริยาในทางบวก ถ้ามีทักษะ
ที่ไม่ดีก็จะแสดงปฏิริยาในทางลบ, เช่น คนที่มีทักษะที่ดีต่ออาชีพครูก็จะแสดงปฏิริยา
ออกมาในลักษณะที่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การสอนอย่างเต็มความสามารถ คนคว่าหาความรู้
เพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหาและวิธีการสอน เป็นต้น

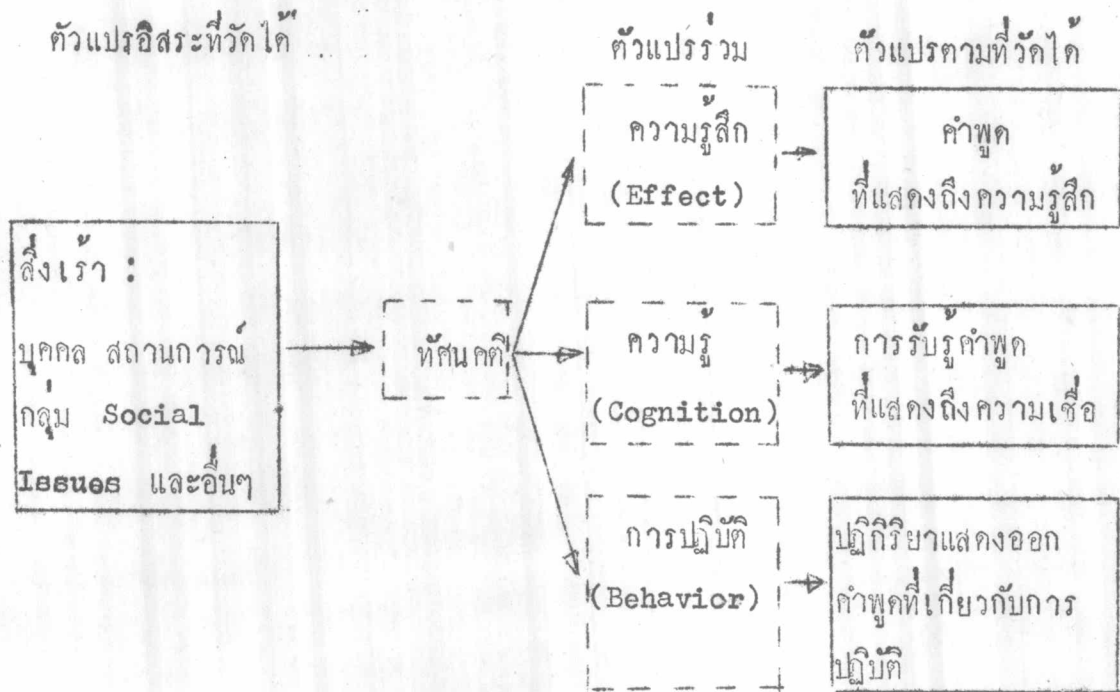
องค์ประกอบของทักษะ

ทักษะมี 3 องค์ประกอบด้วยกันคือ¹

1. องค์ประกอบทางค่านพุทธิปัญญา (Cognitive Component)
ก็คือ ความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งของหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ
2. องค์ประกอบทางค่านหาที่ความรู้สึก (Affective Component)
เป็นส่วนประกอบทางค่านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งจะเป็นตัวเร้า "ความคิด" อีกข้อหนึ่ง
ถ้าบุคคลมีภาวะความรู้สึกที่ดี หรือไม่ดี ขณะที่คิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แสดงว่าบุคคลนั้นมีความ
รู้สึกในค่านบวกและความรู้สึกในค่านลบตามลำดับต่อสิ่งนั้น
3. องค์ประกอบทางค่านการปฏิบัติ (Behavioral Component)
องค์ประกอบนี้เป็นองค์ประกอบที่มีแนวโน้มในทางปฏิบัติ หรือถ้ามีสิ่งเร้าที่เหมาะสมจะ

¹ประภาเพ็ญ สุวรรณ, ทักษะ : การวัด การเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรม
อนามัย (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2520), หน้า 3.

เกิดการปฏิบัติหรือมีปฏิกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นชัดเจน ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 องค์ประกอบของทัศนคติ¹

ทัศนคติจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อองค์ประกอบเหล่านี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การจัดรูปแบบการพัฒนาการของทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้ เกิดจากประสบการณ์ของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความคิดหรือการกระทำ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงบุคคลที่ตนเคารพ หรือนิยมชมชอบ การปรับตัวทางบุคลิกภาพ สิ่งเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์กัน รวมกันเป็นรูปแบบของทัศนคติของแต่ละบุคคล ดังนั้นทัศนคติจะเกี่ยวเนื่องกับขบวนการทางจิตวิทยา - สังคมที่สำคัญได้แก่ การสนใจ การเรียนรู้ และการรับรู้² โดยที่บุคคลย่อม

¹ประภาเพ็ญ สุวรรณ, ทัศนคติ : การวัด การเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรม-อนามัย, หน้า 4.

²ไพฑูริย์ อินทริวิชา, หลักและวิธีการวัดเจตนาคติ, หน้า 47.

เรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบกาย เป็นประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกนึกคิดตามที่ตนเอง
ประสบ และพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาตามประสบการณ์ที่ตนได้รับนั้น

ทัศนคติและการปฏิบัติ

ทั้งการปฏิบัติหรือพฤติกรรมและการแสดงออกที่สังเกตได้กับทัศนคติต่างก็มีความ
สัมพันธ์และมีผลซึ่งกันและกัน เป็นที่เชื่อกันว่า ทัศนคติมีผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกของ
บุคคล และขณะเดียวกันการแสดงออกหรือการปฏิบัติของบุคคลก็มีผลต่อทัศนคติของบุคคล
นั้นด้วย¹ ในการที่จะบอกว่าบุคคลหนึ่งมีทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างไรนั้นดูได้จากคำพูด
ที่พูดถึงสิ่งนั้น จากความรู้ที่มีต่อสิ่งนั้น และจากสิ่งที่เขาพูดว่า เขาจะปฏิบัติอย่างไรต่อ
สิ่งนั้น แต่สิ่งที่เขาจะปฏิบัติจริง ๆ จะตรงกับสิ่งที่เขารู้ เข้าใจ รู้สึกและคิดว่าจะปฏิบัติ
หรือไม่นั้น เป็นปัญหาของความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและการปฏิบัติ จากการศึกษา
เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์นั้น พอจะสรุปได้ว่า พฤติกรรมหรือการปฏิบัติของมนุษย์
ไม่ได้เป็นผลมาจากทัศนคติแต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นผลมาจากองค์ประกอบหลาย ๆ
อย่าง ได้แก่ ทัศนคติ บรรทัดฐานของสังคม สิ่งที่เขาเคยปฏิบัติมาซึ่งได้แก่ นิสัย
และผลที่คาดว่าจะได้รับหลังจากทำพฤติกรรมนั้น ๆ แล้ว²

เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทัศนคติแม้
จะเป็นสภาพทางจิตที่มีความคงที่พอสมควร แต่ก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ แต่ว่าในบาง
กรณีก็มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก หรือเปลี่ยนแปลงได้ยากมาก ในเรื่องเกี่ยวกับการ
เรียนการสอน ถ้าปรากฏว่าผู้เรียนมีทัศนคติที่ไม่พึงปรารถนา ก็จำเป็นที่ครูผู้สอนจะ
ต้องคิดอ่านแก้ไขเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่ดีเหล่านั้น วิธีการที่ครูอาจจะใช้ในการ

¹ ประภาเพ็ญ สุวรรณ, ทัศนคติ : การวัด การเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรม
อนามัย, หน้า 5.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

เปลี่ยนแปลงทัศนคติของเด็กนั้น มีเกณฑ์ที่ควรพิจารณาอยู่ 4 ประการ¹ คือ

1. บุคคลเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้โดยอาศัยแรงจูงใจ
2. บุคคลเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้โดยอาศัยเทคนิคอันเหมาะสม
3. บุคคลเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้โดยอาศัยการกระทำหรือการปฏิบัติจริง
4. บุคคลเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้โดยอาศัยหลักการแห่งเหตุผล

ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทัศนคตินี้ว่า เป็นประโยชน์อย่างยิ่งทางสังคมและทางการศึกษา เพราะเหตุว่ามีทัศนคติบางประเภทที่ไม่เป็นที่พึงปรารถนาของสังคม จำเป็นต้องขจัดหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่พึงปรารถนา² นี้ โดยการจัดสภาพการณ์ใหม่ สร้างแรงจูงใจ หรือโดยการพยายามให้ข้อเท็จจริง ที่ถูกต้องในเรื่องเหล่านี้ใหม่ด้วยเหตุผล การกระทำ หรือการจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม จัดให้มีการร่วมสัมพันธกับบุคคลที่มีทัศนคติที่พึงปรารถนา อาจจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนได้

การศึกษาเพื่อสร้างเครื่องมือวัดทัศนคติ จำเป็นต้องทำการศึกษาลักษณะของทัศนคติใน 3 ลักษณะต่อไปนี้² คือ

1. ทิศทางของทัศนคติ (Direction) หมายถึง
 - ก. ทัศนคติทางบวก ได้แก่ความชื่นชมของอารมณ์ไปในทางชอบคล้อยตามหรือเห็นด้วย

001944

¹ ไพบูลย์ อินทริวิชา, หลักและวิธีการวัดเจตนาคติ, หน้า 49.

² William A. Scott, "Attitude Measurement," in The Handbook of Social Psychology, ed. Gardner Lindzey (Massachusetts : Addison - Wesley Publishing Co., 1968), 2 : 206 - 210.

ข. ทัศนคติในทางลบ ได้แก่ความรู้สึกเกลียด ต่อต้านหรือไม่เห็นด้วย กับสิ่งของ วัตถุ หรือสภาพการณ์ใด ๆ

2. รัศมีของทัศนคติ (Magnitude) หมายถึงการที่บุคคลแสดง ความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น ความรู้สึกอาจมี

ก. รัศมีผิวเผิน จะไม่มีความคงที่แน่นอน เปลี่ยนแปรง่าย เป็น เรื่องของความรู้สึกทั่ว ๆ ไป ความนึกเห็นทั่ว ๆ ไป

ข. รัศมีลุ่มลึก จะคงทนถาวร เปลี่ยนแปรได้ยาก เป็น เรื่องของ ความยึดมั่นถือมั่น ค่านิยม และบุคลิกลักษณะ

3. ความเข้มของทัศนคติ (Intensity) หมายถึงปริมาณของ ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ความเข้มหรือปริมาณของทัศนคติในแต่ละทาง นั้น จะปรากฏออกมาในรูปของคะแนนที่ได้จากการใช้เครื่องมือวัด ซึ่งความเข้มของทัศนคติจะเป็น เครื่องบ่งบอกความเข้มของพฤติกรรม ที่บุคคลแสดงปฏิกริยาต่อสิ่งของและสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยความรุนแรง หรืออ่อนอ่อนมากน้อยเพียงใด

ในการสร้างเครื่องมือเพื่อวัดทัศนคติใด ๆ จะต้องพยายาม สร้างเครื่องมือ ให้วัดได้ว่า บุคคลมีทัศนคติอยู่ในทิศทางใด เครื่องมือวัดสามารถจำแนกได้หรือไม่ว่า เขามีทัศนคติอยู่ทางบวกหรือทางลบ ทิศทางของทัศนคติดังกล่าว บุคคลจะแสดงพฤติกรรม ออกในรูปเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย และการวัดรัศมีของทัศนคติ พิจารณาได้จาก การยอมรับและการตอบสนองในระดับที่ผิวเผินไม่แน่นอน หรือหนักแน่นมากน้อยเพียงใด ความเข้มจะปรากฏในรูปค่าของคะแนนตามเครื่องมือวัดที่สร้างขึ้น โดยอาศัยเทคนิค ทางการวัดผล

สรุปลักษณะสำคัญของทัศนคติ

1. ทัศนคติเป็นสภาพทางจิตที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด และการกระทำของบุคคล เป็นตัวกำหนดแนวทางการแสดงออกของพฤติกรรม
2. สามารถสร้างเครื่องมีวัดพฤติกรรมที่ปรากฏ เพื่อเป็นแนวทางในการทำนายหรืออธิบายทัศนคติได้
3. ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด บุคคลจะมีทัศนคติต่อเรื่องเดียวกันแตกต่างกันได้ เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น สภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ รัชสมัยอายุ เชื้อชาติ ปัญญา รัชสมัยการศึกษา เป็นต้น
4. ทัศนคติเป็นสภาพทางจิตใจ มีแนวโน้มค่อนข้างจะถาวรพอสมควร ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลต่างก็มีประสบการณ์ การรับรู้ และผ่านการเรียนรู้มาเป็นอันมาก แต่ทัศนคติก็อาจเปลี่ยนแปลงได้ โดยอาศัยอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้

การวัดทัศนคติ

เนื่องจากทัศนคติเป็นภาวะของจิตใจ เป็นพฤติกรรมทางสมองซึ่งเป็นพฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) ไม่สามารถจะวัดหรือสังเกตได้โดยตรง จะสังเกตได้ก็ต่อเมื่อบุคคลได้แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) ที่มองเห็นได้ จึงได้มีผู้พยายามจะถ่ายทอดทัศนคติของบุคคลให้เป็นพฤติกรรมภายนอก เพื่อที่จะได้ศึกษาและวัดได้

ในการศึกษาทัศนคติอาจทำได้ 3 วิธี คือ

1. การสังเกต (Observation)

เป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ในการศึกษาทัศนคติ สิ่งสำคัญที่ใช้ในการสังเกตคือ

ตา และหู การสังเกตเป็นการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด แล้วสรุป พาดพิง (Infer) ไปถึงทัศนคติของบุคคลนั้นที่มีต่อสิ่งนั้น การศึกษาทัศนคติโดยวิธี สังเกตนี้ ใช้วัดทัศนคติในบางด้านเท่านั้น เหตุที่เราไม่ใช้วิธีการสังเกตในการศึกษา ทัศนคติโดยทั่ว ๆ ไป เนื่องจากทัศนคติเป็นพฤติกรรมภายในที่เราสังเกตโดยตรงไม่ได้ จะสังเกตได้ก็ต่อเมื่อบุคคลมีการตัดสินใจ (Making Decision) ที่จะแสดงพฤติกรรม ซึ่ง เป็นผลของทัศนคติออกมา ถ้ายังไม่แสดงออกมาเขาก็สังเกตไม่ได้ สาเหตุสำคัญอีก ประการหนึ่งคือ พฤติกรรมที่แสดงออกมาซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากทัศนคตินั้นอาจเกิด เวลาใดก็ได้ ถ้าเราต้องการได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ ก็ต้องสังเกตตลอดเวลา ซึ่งจะ ต้องใช้เวลามากและบางครั้งพฤติกรรมที่สังเกตได้ก็ไม่มีประโยชน์ต่อการวิจัย เราจึงไม่ คอยนิยมใช้วิธีการสังเกตในการศึกษาทัศนคติ

2. การให้เจ้าตัวรายงานออกมา (Self-Report)

เป็นวิธีที่นิยมใช้ในการวัดทัศนคติ ความสนใจและบุคลิกลักษณะของบุคคล การใช้วิธีนี้ในการศึกษาทัศนคติ ก็คือการให้เจ้าตัวรายงานความรู้สึกนั้น ๆ ออกมาว่า รู้สึกชอบไม่ชอบสิ่งนั้นอย่างไร คำรายงานที่ได้จากการบรรยายความรู้สึกของตนออกมานั้น แต่ละคนอาจรายงานได้ไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความสามารถในการ บรรยาย การกำหนดตัวเลขที่เป็นคะแนนของทัศนคติที่ได้จากคำรายงานเหล่านี้ อาจจะไม่มีความเป็นปรนัย และไม่สามารถนำมาใช้ในการเปรียบเทียบกันได้ ผู้นำทางการ ศึกษาการวัดทัศนคติหลายท่าน เช่น เทอร์สโตน (Thurstone) ลิเคิร์ต (Likert) และกัตแมน (Guttman) ได้พยายามสร้างสเกลที่ใช้ในการวัดทัศนคติขึ้น คะแนนที่ได้จากการวัดทัศนคติโดยใช้สเกลที่บุคคลเหล่านี้สร้างขึ้น เป็นคะแนนที่จัดอยู่ในระดับ มาตรการอันตรภาค (Interval Scale) ซึ่งแต่ละหน่วยมีขนาดเท่ากัน สามารถนำมา เปรียบเทียบกันได้ว่ามากหรือน้อยกว่ากันเท่าไร วิธีให้เจ้าตัวรายงานความรู้สึกออกมานี้ เป็นวิธีการวัดทัศนคติที่นิยมใช้กันมากในงานวิจัยทางการศึกษา

3. วิธีสร้างจินตภาพ (Projective Techniques)

วิธีสร้างจินตภาพนี้นิยมใช้กันมากในการวัดบุคลิกลักษณะ ทัศนคติและ

คุณธรรมค่านางต่าง ๆ ของบุคคล โดยใช้เครื่องมือชนิดนี้เป็นตัวกระตุ้นให้เขาแสดงความคิดเห็น หรือแสดงปฏิกิริยาออกมา เพื่อจะได้สังเกตดูว่า ขณะนั้นเขามีความรู้สึกนึกคิดอย่างไร ความรู้สึกที่แต่ละบุคคลมีต่อสิ่งเดียวกันมักจะแตกต่างกันออกไป แล้วแต่ประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคล วิธีวัดทัศนคติวิธีนี้ใช้สำหรับวัดทัศนคติในระดับลึก ๆ ที่บางครั้งเจ้าตัวก็ไม่ทราบที่ทัศนคตินั้น นิยมใช้กันมากในค่านิจวิทยาและจิตแพทย์ วิธีวัดทัศนคติโดยใช้วิธีนี้มักจะใช้การตีความหมายรูปภาพ หรือการเติมเรื่องที่ทำให้สมบูรณ์ ปัญหาที่สำคัญในการวัดทัศนคติโดยวิธีสร้างจินตภาพก็คือ ผู้ที่ทำการศึกษาจะต้องมีประสบการณ์และความสามารถเพียงพอในการแปลความหมายข้อมูลที่ได้มา

แบบสำรวจทัศนคติครู (Teacher Attitude Inventory)

แบบสำรวจทัศนคติครูเป็นแบบสำรวจที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในการวัดทัศนคติของนักศึกษาครูที่มีต่อวิชาชีพการสอนและค่านางอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน เป็นแบบสำรวจที่มีคุณค่าสำหรับสถาบันฝึกหัดครูที่จะใช้ในการศึกษาทัศนคติของนักศึกษาครู และจากการทราบถึงทัศนคติก็สามารถใช้ประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ โดยการจัดกิจกรรมที่จะช่วยชักจูงให้เกิดทัศนคติในทางที่ดีขึ้น¹ แบบสำรวจนี้สร้างขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1974 โดย ดร. เอส. พี. อหฺลวาลี (Dr. S. P. Ahluwalia) ซึ่งเป็นอาจารย์ทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยบานาราสสินธุ ในประเทศอินเดีย สร้างขึ้นโดยอาศัยหลักการสร้างมาตรวัดทัศนคติของลิเคอร์ท (Likert) ด้วยวิธีประมาณค่าแบบรวมในแบบสำรวจมีสองภาษาคือ ภาษาอังกฤษและภาษาฮินดี มีทั้งหมด 90 ข้อ ความแบ่งออกเป็น 6 สเกลย่อย แต่ละสเกลประกอบด้วย 15 ข้อความ สำหรับวัดทัศนคติของนักศึกษาครูใน 6 ค่านาง คือ ทัศนคติต่อ

1. วิชาชีพการสอน (Teaching Profession)

¹ Ahluwalia, Manual of Teacher Attitude Inventory, p. 2.

2. การสอนในชั้นเรียน (Class-room Teaching)
3. การฝึกหัดโดยเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child-Centered Practices)
4. กระบวนการทางการศึกษา (Educational Process)
5. นักเรียน (Pupils)
6. ครู (Teachers)

ครั้งแรกรวบรวมข้อความจากแหล่งต่าง ๆ ใ้ทั้งหมด 300 ข้อความ แต่ละสเกลย่อยประกอบด้วย 50 ข้อความ หลังจากที่ใ้ทำการอภิปรายถกเถียงกันในการสัมมนา 2 ครั้งระหว่างนักการศึกษา ใ้แก่ครู ผู้เชี่ยวชาญทางคามวิมลการศึกษาและบุคคลอื่น ๆ ที่มีความรู้ทางคามการศึกษา จิตวิทยาและสังคมวิทยา แล้ว ใ้คัดเลือกข้อความไว้ 180 ข้อความ จากนั้นใ้ทำการอภิปรายกันในกลุ่มย่อยระหว่างครูและนักศึกษาคู ปรากฏว่าเหลือข้อความ 150 ข้อความ ประกอบขึ้นเป็นแบบสำรวจทัศนคติครู และนำไปทดลองใ้ (Try-Out) กับนักศึกษาคู จำนวน 1402 คน ของสถาบันฝึกหัดครูระดับมัธยมศึกษา ปรากฏว่าเหลือข้อความในแบบสำรวจครั้งสุดท้าย 90 ข้อความ สเกลย่อยละ 15 ข้อความ

การใ้คะแนน การใ้คะแนนแต่ละข้อความจะมีค่าจาก 0 ถึง 4 คะแนน ถ้าเป็นข้อความที่แสดงทัศนคติในคามดี คะแนนจะเป็น 4, 3, 2, 1, 0 โดยเรียงจากคำตอบเห็นควยอย่างยิ่ง เห็นควย ไม่น่าใ้ ไม้เติมควย ไม้เห็นควยอย่างยิ่งตามลำดับ ในทางตรงข้ามถ้าเป็นข้อความที่แสดงทัศนคติในคามไม้ดี คะแนนจะเรียงจาก 0, 1, 2, 3, 4 จากคำตอบเห็นควยอย่างยิ่ง เห็นควย ไม้แนใ้ ไม้เห็นควย ไม้เห็นควยอย่างยิ่ง ถ้าผู้ถูกสำรวจใ้คะแนนสูงก็แสดงว่ามีทัศนคติดีกว่าผู้ถูกสำรวจที่ใ้คะแนนต่ำ

ความเที่ยง (Reliability) คำนวณโดยวิธีแบ่งครึ่งข้อความ-ข้อดี มีค่า = 0.79 (แกใ้ .88) จากกลุ่มตัวอย่าง 239 คน ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงโดยใ้วิธีทดสอบซ้ำ (Test-Retest) โดยทิ้งช่วงห่าง 3 เดือน และ 9 เดือน

มีค่า = 0.59 และ 0.64

ความตรง (Validity)

หาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้การอภิปรายถกเถียงกันในการสัมมนา 2 ครั้ง ของนักการศึกษา และในการอภิปรายกลุ่มย่อยระหว่างครูและนักศึกษาคูครู นอกจากนั้นยังพบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มที่รู้จัก (Known Groups) และยังหาความตรงโดยใช้เทคนิคกลุ่มเร้า (Stimulus Group) ในการตัดสินความตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) ของแบบสำรวจ ได้ทำโดยการเปรียบเทียบคะแนนจากแบบสำรวจนี้กับคะแนนจากแบบสำรวจที่ทัศนคติครูมินนิโซตา ซึ่งพัฒนาเป็นภาษาฮินดี โดย ดร.เอ็ม.ซี. โจชิ (Dr. M.C. Joshi)

ปกติวิสัย (Norms) ได้ทำการหาปกติวิสัยในรูปตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ของรัฐและของเพศด้วย โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 2169 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาคูจาก 5 รัฐที่พูดภาษาฮินดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ค.ศ. 1961 บริม (Burl J. Brim) ได้ศึกษากวามเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนักศึกษาคู ในมหาวิทยาลัยเคนเวอร์ จำนวน 250 คน เพื่อที่จะวัดผล โปรแกรมการเรียนของนักศึกษาคูว่า มีผลต่อทัศนคติของนักศึกษาคูอย่างไรบ้าง ได้นำแบบสำรวจทัศนคติครูมินนิโซตา (Minnesota Teacher Attitude Inventory) ไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบ 2 ครั้ง คือในตอนต้นภาคเรียนและตอนปลายภาคเรียน เมื่อนำผลมาเปรียบเทียบกับปรกติว่า นักศึกษาที่เรียนจบหลักสูตรมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน

มากกว่านักศึกษาที่เริ่มเข้ามาเรียนใหม่¹

ค.ศ. 1962 ลิปส์คอมบ์ (Edra E. Lipscomb) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของอาชีพครู ของนักเรียนฝึกหัดครูชั้นปีที่ 4 สาขาประถมศึกษาในมหาวิทยาลัยอินเดียนา จำนวน 44 คน โดยนำแบบสำรวจที่ดัดแปลงมาจากแบบสำรวจทัศนคติครูมินนิโซตา (Minnesota Teacher Attitude Inventory) จำนวน 124 ข้อ เกี่ยวกับปัญหา 24 อย่าง เช่น บทบาทครู กิจกรรมต่าง ๆ ฯลฯ ไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบก่อนและหลังทำการฝึกสอน พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อการเป็นครูอย่างมีนัยสำคัญ คือมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการเป็นครูอย่างเห็นได้ชัดเจน หลังจากที่ได้ทำการฝึกสอนมาแล้วชั่วระยะเวลาหนึ่ง²

ในปีเดียวกัน รอบบินส์และฮิวส์ (Robbins and Hughes) ได้ทำการพัฒนาสเกลสำหรับวัดทัศนคติของครู ที่มีต่อการสอนในฐานะที่เป็นวิชาชีพ ในการสร้างสเกลนั้นได้ใช้ คัมบลิว เทคนิค (W-Technique) ซึ่งเป็นการผสมผสานกันระหว่างวิธีการกำหนดอันตรภาคที่เท่ากัน (The Method of Equal-appearing Interval) และวิธีการเปรียบเทียบคู่ (The Method of Paired Comparison) ได้ใช้ครูจำนวน 30 คน ในรัฐอินเดียนาในขั้นแรกของการสร้างสเกลคือ ให้ตัดสินข้อความ จำนวน 82 ข้อความโดยวิธีการกำหนดอันตรภาคที่เท่ากัน หลังจากนั้นก็ได้หาคาสเกล (S-Value)

¹Burl J. Brim, "Attitude Change in Teacher Education Student," Journal of Educational Research 59 (July 1966):441-445.

²Edra E. Lipscomb, "Study of the Attitude of Students Teacher in Elementary Education," Journal of Educational Research 60 (December 1966) : 159 - 163.

และค่าคิว (Q-Value) ของแต่ละข้อความ ก็ได้สูงสุดท้าย จากนั้นก็ทำการเปรียบเทียบแต่ละข้อความกับข้อความอื่น ปรากฏว่าเหลือ 18 ข้อความ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ฟอรัม ทำการหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยการทดสอบซ้ำจากนักศึกษากลุ่มหนึ่ง ปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของฟอรัมแรก = .97 และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของฟอรัมแรกกับฟอรัมสอง = .97 และได้ค่าสเกลที่ได้ครั้งสุดท้ายนี้ไปให้ครูกลุ่มเดิมทำคัดสินอีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่าการคัดสินไม่แตกต่างจากครั้งแรกอย่างมีนัยสำคัญ¹

ค.ศ. 1963 มอริ (Takako Mori) ได้ทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเป็นครู ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมิชิแกนที่เรียนวิชาการศึกษาระดับบัณฑิตแล้ว กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษายาย 188 คน หญิง 368 คน ให้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่ออาชีพครูในคานเสรีธุรกิจ วัฒนธรรม จรรยาบรรณ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับงานอื่น คุณประโยชน์ของอาชีพครู ผลปรากฏว่า ทัศนคติต่ออาชีพครูบางด้านสูงมาก และนักศึกษานึ่งมีทัศนคติที่ตีค่าอาชีพครูมากกว่านักศึกษายานอกจากนั้นยังพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในคานเสรีธุรกิจและสังคม เช่น ระบบเกษียณอายุ โอกาสที่ครูลาป่วยได้ รายได้ความก้าวหน้าในอาชีพ การยกย่องในสังคม ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจประกอบอาชีพครู²

¹Russell Robbins and Herbert H. Hughes, "Measurement of the Attitudes of Teachers Toward Teaching as a Profession," Journal of Educational Research 60 (February 1967) : 243-247.

²Takako Mori, "Analysis of Factors Influencing Motivation for Becoming a Teacher," Journal of Educational Research 60 (December 1966) : 174 - 179.

ค.ศ. 1967 เมเซอร์ (Mazer) ได้ทำการศึกษารายผลของโครงการอบรม
 นักบวชที่ทำหน้าที่สอนเด็กด้อยโอกาส (Disadvantaged Youth) ซึ่งมีผู้เข้ารับการ
 อบรมจำนวน 53 คน รับการอบรมอยู่เป็นเวลา 2 ภาค ภาคที่ 1 ของการอบรมมุ่ง
 วัตถุประสงค์และสิ่งแวดลอมเพื่อเสริมสร้างให้ผู้เข้ารับการอบรมมีทัศนคติที่ดีต่อการสอน
 ในขณะที่เดียวกันก็ส่งเสริมความรู้สามัญให้ด้วย ในภาคเรียนที่ 2 ของโครงการอบรม
 จัดให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีโอกาสไปสังเกตการสอนในโรงเรียนประถมสามแห่ง ใน
 ระหว่างการอบรมได้วัดทัศนคติและการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ โดยใช้แบบวัดทัศนคติแบบ
 ซีแมนติกดิฟเฟอเรนเชียลของออสกู๊ด (Osgood) กับแบบสำรวจบุคลิกภาพ (Personal
 Orientation Inventory : POI) การศึกษาครั้งนี้ปรากฏผลว่าทัศนคติของผู้เข้ารับ
 การอบรมค่านต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ
 มีทัศนคติที่ดีต่อกเด็กด้อยโอกาส และมีความเข้าใจในตนเอง (Self Actualization)
 เพิ่มขึ้น¹

ค.ศ. 1968 มัสส์ (Muss) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลการเรียนการสอน
 ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนักศึกษาปริญญาโท สาขาประถมที่วิทยาลัยคูเซอร์
 จำนวน 52 คน โดยใช้แบบสำรวจทัศนคติครุมีนนี่ไฮต์ว่า ซึ่งได้ให้นักศึกษาตอบเป็น
 3 ช่วงคือ ก่อนเข้าเรียน (Pre-Test) ปลายปีการศึกษา (Post-Test) และ
 ในขณะที่ฝึกงานไปได้ 4½ เดือน ผลการวิจัยปรากฏว่าทัศนคติในการเป็นครูของกลุ่ม
 ตัวอย่างเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในระหว่างที่ได้รับการอบรมอยู่ในวิทยาลัย กล่าวคือ
 นักศึกษามีความออกกัณฑ์และคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ (Child-Centered) มากขึ้น

¹Gilbert E. Mazer, "Attitude and Personality Change in
 Student Teachers of Disadvantaged Youth," Journal of Educational
 Research 63 (November 1969) : 116-120.

แต่ภายหลังจากฝึกงานไปได้ $4\frac{1}{2}$ เดือน กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติลดลงอย่างมีนัยสำคัญ¹

ค.ศ. 1969 มอร์เตนสัน (Mortenson) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่อความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนฝึกหัดครูปีสุดท้ายที่กำลังฝึกสอนอยู่ในโรงเรียนต่าง ๆ ที่เมือง โคลัมเบีย เซนต์หลุยส์ แคนซัสและมิสซูรี ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสำรวจทัศนคติครูมีนิไฮท์ทั้งก่อนและหลังฝึกสอนได้ให้อาจารย์นิเทศก์และครูที่เลี้ยงตอบแบบสำรวจด้วย ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนมีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่างไปจากอาจารย์นิเทศก์ แต่มีแนวโน้มที่จะเหมือนครูที่เลี้ยง นอกจากนี้ยังพบว่าภายหลังการฝึกสอนนักศึกษาที่มีทัศนคติในทางที่ดีต่อความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนต่ำลง²

ค.ศ. 1976 คิคค์ (Kidd) ได้ทำการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบทัศนคติและมโนทัศน์เกี่ยวกับโรงเรียนขนาดกลาง (Concept of Middle School) กลุ่มตัวอย่างเป็นครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (Junior High school) และโรงเรียนขนาดกลาง (Middle School) ในรัฐหลุยส์เซียน่า จำนวน 77 คน และ 65 คน ตามลำดับ ได้นำแบบสำรวจทัศนคติครูมีนิไฮท์และแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบในการศึกษาทัศนคติใ้ครู อายุ จำนวนปีที่ทำการสอน เพศ และระดับการศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูในโรงเรียนทั้ง 2 ประเภท มีทัศนคติไม่แตกต่างกันและนักเรียนเหมือนกัน

สิ่งที่มื่ออิทธิพลต่อทัศนคติของครูที่มีต่องานและนักเรียนก็คือ จำนวนปีที่ทำ

¹Rolf E. Muss, "Differential Effects of Studying Versus Teaching on Teachers Attitude," Journal of Educational Research 63 (December 1969) : 185 - 188.

²Robert Albert Mortenson, "Student Teacher Attitudinal Changes," Dissertation Abstracts 32 (April 1972) : 5912-A.

การสอนในโรงเรียน เพศ และระดับการศึกษา สำหรับอายุนั้นไม่มีผลต่อทัศนคติ นอกจากนั้นยังพบว่าผู้ที่เริ่มเป็นครูและครูที่จบมาใหม่ ๆ มีแนวโน้มว่าจะสอนอยู่ที่ไหน ก็ไ้มากกว่าจะเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและโรงเรียนระดับกลาง เมื่อมีอายุและประสบการณ์มากขึ้นจำนวนครูในถิ่นนี้จะน้อยลง ยกเว้นครูที่มีอายุระหว่าง 31 - 35 ปี และมีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 7 ถึง 10 ปี ประการสุดท้ายก็คือไม่มีครูคนไหนเลยที่จบมาเพื่อสอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและโรงเรียนขนาดกลาง¹

พ.ศ. 2504 กองการวิจัย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ทำการศึกษาทัศนคติของครูต่ออาชีพครู การสอนและการอบรมเด็ก การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมฐานะทางเศรษฐกิจ ความเห็นและความช่วยเหลือที่ของการเป็นต้น กลุ่มตัวอย่างเลือกจากครูทุกประเภททั่วประเทศโดยวิธีสุ่ม (Random Sampling) จำนวน 16,925 คน ผลปรากฏว่าสาเหตุที่ครูส่วนใหญ่เลือกประกอบอาชีพนี้คือ 15.97% ชอบอาชีพครู 22.71% ชอบว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติ 15.97% ชอบที่ได้ทำงานอยู่ใกล้ชีวิตกับเด็ก สำหรับเรื่องความพอใจที่จะสอนปรากฏว่า คนที่เลือกอาชีพครูนั้นพอใจที่จะสอนมากถึง 92.99 % ส่วนคนที่ไม่ชอบสอนมีเพียง 1.96 % เท่านั้น จำนวนครูเกินกว่าครึ่งที่ไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพและไม่ต้องการย้ายที่ทำงาน ส่วนคนที่ต้องการเปลี่ยนจากอาชีพครูเป็นอาชีพอื่น เพราะเห็นว่าอาชีพอื่นมีความก้าวหน้ามากกว่า อาชีพครูเป็นอาชีพที่ทำให้สุขภาพเสื่อมโทรม และเห็นว่าอาชีพอื่นมีเกียรติมากกว่า สำหรับสาเหตุที่ต้องการย้ายที่ทำงาน เพราะต้องการอยู่ในที่ซึ่งมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม และต้องการ

¹Garland Brooks Kidd, "A Comparison Study of the Attitudes of Junior High School and Middle School Teachers in Louisiana," Dissertation Abstracts International 37 (April 1977) : 6157-A.

อยู่ในภูมิลำเนาของตัวเองหรือของคู่สมรส¹

พ.ศ. 2505 เสรี ลาชโรจน์ ได้ศึกษาทัศนคติของอาชีพรู ของนิสิตชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยวิชาการศึกษา 3 แห่ง คือ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ปทุมวัน และบางแสน ปีการศึกษา 2505 ซึ่งเป็นนิสิตชาย 189 คน หญิง 162 คน ผลปรากฏว่า จำนวนนิสิต 2 ใน 3 สมัครเข้ามาเรียนด้วยตนเอง ในจำนวนวิชาเอกต่าง ๆ นิสิตชอบวิชาคณิตศาสตร์มากที่สุด รองลงมาเป็น ภาษาอังกฤษ ซึ่งวิทยา สังคม ภาษาไทย ตามลำดับ นิสิตชายชอบเรียนคณิตศาสตร์มากที่สุดแต่นิสิตหญิงชอบภาษาไทยมากที่สุด นิสิตที่เข้ามาเรียนนั้นมีอยู่ครึ่งหนึ่งที่ไม่ตั้งใจประกอบอาชีพครูอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นนิสิตชายมากกว่านิสิตหญิง²

พ.ศ. 2511 นवलจันทร์ ทิมวงศ์ ได้ทำการเปรียบเทียบทัศนคติของอาชีพรู ของผู้ที่ เป็นครูแล้วกับนิสิตฝึกหัดครู ได้ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติของอาชีพรูที่สร้าง ขึ้นตามแนวของมอริ (Mori) เป็นคำถามแบบให้เลือกตอบและคำถามแบบปลายเปิด ถามผู้ที่ เป็นครูแล้ว จำนวน 120 คน ซึ่งเป็นครูในโรงเรียนรัฐบาลและ โรงเรียนราษฎร์ สังกัดกรมวิสามัญ กระทรวงศึกษาธิการ สังกัดนิสิตฝึกหัดครูชั้นปีที่ 4 จากคณะครู- ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 30 คน และวิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวัน 30 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า การตัดสินใจในการเป็นครู ของผู้ที่ เป็นครูแล้วกับนิสิตฝึกหัดครู

¹กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, "ผลการสำรวจความเป็นอยู่ของครู ทั่วประเทศ," เอกสารการวิจัยทางการศึกษา เล่มที่ 6, หน้า 58-60.

²เสรี ลาชโรจน์, "ทัศนคติของนิสิตชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ปทุมวัน และบางแสน ปีการศึกษา 2505 เกี่ยวกับวิชาชีพครู" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2505).

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือผู้ที่ เป็นครูแล้วมีทัศนคติที่ถืออาชีพครูมากกว่านิสิตฝึกหัดครู ในเรื่องระยะเวลาที่คาดว่าจะฝึกอาชีพครู!

พ.ศ. 2512 อารี รังสิโยกฤษฏี ได้ทำการเปรียบเทียบทัศนคติต่ออาชีพครู ของนักเรียนฝึกหัดครูระดับ ป.กศ. และ ป.ป. ปีการศึกษา 2512 โดยนำแบบสอบถามวัดทัศนคติต่ออาชีพครูแบบซีแมนติก ดิฟเฟอเรนเชียลสเกลจำนวน 24 ข้อ ไปให้นักเรียนฝึกหัดครูระดับ ป.กศ. ชายจำนวน 265 คน หญิง 289 คน นักเรียนฝึกหัดครูระดับ ป.ป. ชาย จำนวน 43 คน หญิง 178 คน จากวิทยาลัยครู 7 แห่งคือ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จฯ ส่วนสุนันทา สงขลา พิบูลสงคราม เพชรบุรี อุบลราชธานี และ วิทยาลัยครูยะลา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนฝึกหัดครูทั้ง 2 ระดับมีทัศนคติต่ออาชีพครูแตกต่างกันในบางด้าน คือ ความมีเหตุผลและความมั่นคงในอาชีพ นอกจากนี้ส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องไปในทำนองเดียวกัน นอกจากนั้นยังพบว่า ทัศนคติของนักเรียนฝึกหัดครูชายและหญิงในระดับ ป.ป. แตกต่างกันเพียงเรื่องเดียวคือ เห็นว่าอาชีพครูน่าสรรเสริญ²

พ.ศ. 2514 สมหมาย กระจ่างลิขิต ได้เปรียบเทียบทัศนคติต่ออาชีพก่อนและหลังการฝึกสอนของนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา เปรียบเทียบตามจำนวนชั่วโมงที่ทำการสอน เกร็ดเฉลี่ยและเพศว่ามีผลอย่างไร นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเป็นมาตราประเมินค่า แบ่งเป็น 4 ตอน คือ รายละเอียดส่วนตัว ทัศนคติเกี่ยวกับการ

¹ นวลจันทร์ ทิมวงศ์, "การเปรียบเทียบทัศนคติต่ออาชีพครู ของผู้ที่ เป็นครูกับ นิสิตฝึกหัดครู" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2511).

² อารี รังสิโยกฤษฏี, "เปรียบเทียบทัศนคติต่ออาชีพครูของนักเรียนฝึกหัดครูระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา และระดับชั้นประโยคประถม ปีการศึกษา 2512" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2512).

ฝึกสอน การฝึกสอนในชั้นเรียน ปัญหาความต้องการความถนัดเห็น จำนวน 100 ข้อ
 ไปที่นิสิตชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตรที่ออกฝึกสอนในภาคเรียนที่ 2
 ปีการศึกษา 2513 เป็นชาย 120 คน หญิง 71 คน ผลการวิจัยพบว่า นิสิตชายที่สอน
 11 ชั่วโมงขึ้นไปมีทัศนคติต่อความสำคัญของจิตวิทยาพัฒนาการดีกว่านิสิตชายที่สอน
 10 ชั่วโมงลงมา และนิสิตชายที่มีเกรดเฉลี่ย 2.50 ขึ้นไป มีทัศนคติต่อความสำคัญของ
 จิตวิทยา การเรียนรูดีกว่านิสิตชายที่มีเกรดเฉลี่ย 2.09 ลงมา สำหรับนิสิตหญิงที่มีเกรด
 เฉลี่ย 2.50 ขึ้นไปมีทัศนคติต่อจุดมุ่งหมายของการฝึกสอนดีกว่านิสิตหญิงที่มีเกรดเฉลี่ย
 2.10 ถึง 2.49 และนิสิตหญิงเกรดเฉลี่ย 2.10 ถึง 2.49 นั้น หลังจากฝึกสอนแล้วมี
 ทัศนคติต่อความสำคัญของจิตวิทยาการเรียนรูดีขึ้น¹

พ.ศ. 2515 สมเจตน์ อภิมนตรีรักษา ได้ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบทัศนคติต่อ
 อาชีพครู ของนิสิตวิทยาลัยการศึกษา พลศึกษา ชั้นปีที่ 1, 2, 3, 4 ปีการศึกษา 2515
 ว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ใช้กลุ่มตัวอย่างชั้นละ 50 คน เป็นชาย 40 คน หญิง
 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามทัศนคติต่ออาชีพครู 3 แบบ
 คือแบบลิเคอร์ทสเกล (Likert Scale) แบบซีแมนติก ดิฟเฟอเรนเชียล (Semantic
 Differential) กับแบบทดสอบการพิจารณาเลือกอาชีพ ผลการวิจัยปรากฏว่า
 1. จากการวัดทัศนคติด้วยลิเคอร์ทสเกล ทัศนคติก่อนการสอบ จรรยาครู ประโยชน์
 ใช้นิยม สถานที่ทำงาน เศรษฐกิจและความก้าวหน้าไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาใน
 ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลและอาชีพอื่น ๆ พบว่าทัศนคติต่ออาชีพครูของนิสิตปี 4 สูงกว่า
 นิสิตปี 2 และ 1 อย่างมีนัยสำคัญ 2. จากการใช้แบบสอบถามซีแมนติก ดิฟเฟอเรนเชียล
 พบว่าทัศนคติต่ออาชีพครูของนิสิตทั้ง 4 ชั้น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 3. เมื่อพิจารณา

¹ สมหมาย กระจ่างลิขิต, "เปรียบเทียบเจตคติก่อนและหลังการฝึกสอนของ
 นิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชา-
 การศึกษาประสานมิตร; 2514).

จากแบบทดสอบในการเลือกจัดลำดับความสำคัญของอาชีพต่าง ๆ ปรากฏว่า นิสิตชั้นปีที่ 1, 2, 3, 4 มีความชอบอาชีพครูเป็นอันดับที่ 3, 6, 7, 10 ตามลำดับ ในด้านฐานะทางสังคม นิสิตชั้นปีที่ 1 ถึง 4 จะเลือกอาชีพครูเป็นอันดับที่ 4, 7, 3, 8 ตามลำดับ ในด้านเศรษฐกิจ จะเลือกอาชีพครูเป็นอันดับที่ 7, 9, 7, 9 ตามลำดับ ประการสุดท้าย ในด้านเกียรติยศ จะเลือกอาชีพครูเป็นอันดับที่ 3, 4, 4, 3 ตามลำดับ¹

พ.ศ. 2517 วิทร วิภาหัตน์ ได้ทำการสร้างมาตราทัศนคติของครูสอนนักเรียน โดยยึดถือแบบสำรวจทัศนคติครูมินนีโซตา (Minnesota Teacher Attitude Inventory) เป็นหลักในการดำเนินการสร้าง ซึ่งสร้าง โดยวิธีประมาณค่าแบบรวมตามวิธีของลิเคอร์ต (Likert) ในการดำเนินการสร้างได้ทำการรวบรวมข้อความครั้งแรก 308 ข้อความ นำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 1048 คน เป็นครูสอนประจำในโรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนรัฐบาล ตั้งแต่ ป.1 - มศ. 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร ทำการทดลอง เพื่อคัดเลือกข้อความที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงไว้เป็นมาตราทัศนคติฉบับสุดท้าย 100 ข้อ ซึ่งเมื่อนำข้อความเหล่านั้นไปทดลองในชั้นสุดท้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู จำนวน 408 คน ปรากฏว่าข้อความในมาตราทัศนคติฉบับสุดท้ายนั้น มีค่าอำนาจจำแนกซึ่งคำนวณจากค่าที่ อยู่ระหว่าง 2.60 ถึง 11.07 ซึ่งแต่ละข้อจำแนกกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำได้อย่างมีนัยสำคัญ ค่าความเที่ยง (Reliability) คำนวณโดยวิธีแบ่งครึ่งข้อข้อความคือเป็น 0.897 ในการหาความตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) ได้ใช้วิธีการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่รู้จักชณะ (Known Group Method) ปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มครูที่มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนสูงกว่ากลุ่มที่มีทัศนคติไม่ดีอย่างมีนัยสำคัญ²

¹สมเจตน์ อภิมงคลรักษา, "การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของอาชีพครูของนิสิตวิทยาลัยการศึกษาศรีนคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี, 2515).

²วิทร วิภาหัตน์, "การสร้างมาตราทัศนคติของครูสอนนักเรียน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี, 2517).

พ.ศ. 2521 พวงแก้ว ปุณยภนถ ได้ทำการวิเคราะห์แบบสำรวจทัศนคติครู
 ที่ได้แปลและคัดแปลงแล้ว โดยทำการวิเคราะห์เป็นรายข้อ หาความเที่ยงและความ
 ตรงของแบบสำรวจ และวิเคราะห์ตัวประกอบ กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่ม
 นักเรียน มศ.5 445 คน กลุ่มนิสิตนักศึกษา 1176 คน และกลุ่มครู-อาจารย์ 451 คน
 ผลการวิจัยปรากฏว่า ในการหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้การทดสอบที่
 (t-test) ทดสอบความแตกต่างระหว่างมัธยเลขคณิตของกลุ่มที่ยังไม่เข้าสู่วิชา
 วิชาชีพครูคือ นักเรียน มศ.5 กับกลุ่มที่อยู่ในวิชาชีพครูแล้วได้แก่ครู-อาจารย์ โดย
 ภาระที่มีอำนาจจำแนกโดยค่าที่ (t) มีนัยสำคัญที่ระดับ .06 และค่าอำนาจจำแนก 6 ข้อ
 ความเที่ยงของแบบสำรวจ 90 ข้อ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient)
 เป็น .9658 เมื่อหาความเที่ยงเป็นรายกลุ่มปรากฏว่า กลุ่มนักเรียน มศ.5 มีความ
 เที่ยงเป็น .9567 กลุ่มครู-อาจารย์ค่าความเที่ยงเป็น .9731 กลุ่มนิสิตนักศึกษาความ
 เที่ยงเป็น .9482 ความตรงเชิงจำแนกของแบบสำรวจโดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปร-
 ปรวน ปรากฏว่าทั้งสามกลุ่มมีทัศนคติแตกต่างกันทุกสเกลย่อย ที่ระดับนัยสำคัญ .01
 ยกเว้นสเกลย่อยที่ 3 การปฏิบัติที่เน้นตัวเด็กเป็นศูนย์กลาง มัธยเลขคณิตของกลุ่ม
 นักเรียน มศ.5 สูงที่สุด รองลงมาคือกลุ่มนิสิตนักศึกษา และกลุ่มครู-อาจารย์มีความมัธย
 เลขคณิตค่าที่ต่ำที่สุด เมื่อทดสอบความแตกต่างของมัธยเลขคณิตของทั้ง 3 กลุ่ม ในกรณี
 ที่การทดสอบความแปรปรวนมีนัยสำคัญ ปรากฏว่าทั้ง 5 สเกลย่อย กลุ่มนักเรียน มศ.5
 และกลุ่มนิสิตนักศึกษาแตกต่างจากกลุ่มครู-อาจารย์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และ
 นักเรียน มศ.5 กับกลุ่มนิสิตศึกษามีทัศนคติไม่แตกต่างกัน จากการวิเคราะห์ตัวประกอบ
 ปรากฏว่า มีข้อภาระ 63 ข้อ อยู่ในตัวประกอบเดียวกัน¹

¹ พวงแก้ว ปุณยภนถ, "รายงานผลการวิจัยแบบย่อ แบบสำรวจทัศนคติครู,"
 (อัครสำเนา).